

Bölüm 5: Dizgi Algoritmaları

Algoritmalar

Dizgi Algoritmaları

- Metinlerle dolu bir dünyada yaşıyoruz.
- E-postalar, mesajlar, sosyal medya paylaşımları, haber metinleri...
- Bilgisayarlarımızda her gün sayısız metinle karşılaşırız.
- Peki, bu metinler nasıl düzenlenir ve analiz edilir?
- Dizgi (String) algoritmaları,
  - metinlerde arama,
  - deęiştirme,
  - karşılaştırma gibi işlemleri gerçekleştirir.

Dizgi Eşleştirme Algoritmaları

- Brute Force (Kaba Kuvvet):
  - Metindeki her konum örüntü ile eşleştirmek için kontrol edilir.
  - Maksimum sayıda karşılaştırma gerektirebilir.
- Knuth-Morris-Pratt (KMP)
  - Başlangıçta tablo oluşturularak arama süresi azaltılır,
  - Karakter karşılaştırmalarını azaltarak hızlı çalışır.
- Boyer-Moore
  - Uzun aramalarda etkili. Kök bulma ve kaydırma stratejisi kullanır.
- Rabin-Karp Algoritması
  - Olasılıksal bir algoritma. Hashing kullanır.

Dizgi Sıralama Algoritmaları

- Sözlüksel Sıralama (Lexicographic Order)
  - Dizgiler, alfabetik sıraya benzer sıralanır.
  - Her karakterin ASCII değeri karşılaştırılarak sıralama yapılır.
- Radix Sıralama
  - Karşılaştırmalı olmayan bir tam sayı sıralama algoritmasıdır.
  - Veriler tamsayı anahtarlarına sahiptir.
  - Aynı konumda aynı değeri paylaşan verileri gruplandırarak sıralar.
  - Her basamak için ayrı ayrı işlem yapılır.

Dizgi Ayırıştırma (Parsing) Algoritmaları

- Düzenli İfadeler (Regular Expressions)
  - Bir arama örüntüsünü tanımlayan karakter dizisi,
  - Belirli bir örüntüye uyan tüm dizgileri bulmak için kullanılır
- Sonlu Durum Makineleri (Finite State Machines - FSM)
  - Dizgi içindeki örüntüleri tanımak için kullanılan hesaplama modelleri,
  - Belirli bir girdi dizisindeki geçişlerin durumlarını izleyen bir otomat,
  - Karmaşık ayırıştırma ve analiz işlemlerinde kullanılır.

Dizgi Düzenleme Mesafesi Algoritmaları

- Levenshtein Mesafesi
  - İki dizgi arasındaki benzerliği ölçen bir metrik,
  - Bir dizgiden diğerine dönüştürmek için gereken minimum tek karakterli düzenleme sayısı olarak tanımlanır.
- En Uzun Ortak Alt Dizi (Longest Common Subsequence - LCS)
  - İki dizginin ortak olan en uzun alt dizisi,
  - Karakterlerin sıralı olmasını gerektirmez, ancak sıra korunmalıdır.
  - Dizgiler arasındaki benzerlik veya farkı belirlemek için kullanılır.

Dizgi Dönüşüm Algoritmaları

- Sonek Dizisi (Suffix Array)
  - Bir dizginin tüm son eklerinin bir dizisi.
  - Dizgi içindeki alt dizgilerin bir temsili olarak kullanılır.
- Burrows-Wheeler Dönüşümü (BWT)
  - Bir dizginin tersine dönüştürülmesiyle elde edilen yeni bir form,
  - Bzip2 gibi sıkıştırma algoritmaları için ön işlem adımı olarak kullanılır.

Dizgi Sıkıştırma Algoritmaları

- Sıralı Sıkıştırma Kodlaması (Run Length Encoding)
  - Aynı veri değerleri tek bir değer ve sayı olarak saklanır.
  - Tekrar eden değerler yerine tekrar eden veri sayısı saklanır.
- Lempel-Ziv-Welch (LZW)
  - GIF gibi formatlarda kullanılan sözlük tabanlı sıkıştırma algoritması.
  - Tekrar eden örüntüleri sözlük oluşturarak kısa sembollerle temsil eder.
  - Dinamik bir sözlük kullanarak sıkıştırma sağlar.

Sıralı Sıkıştırma Kodlaması (RLE)

- RLE, metin verilerini sıkıştırmak için kullanılır.
- Ardışık tekrar eden karakterleri bir kodla yer değiştirir.
- Metin sıkıştırmada kullanılan basit ve etkili bir yöntemdir.
- Tekrar eden karakterlerin sayısı az ise etkisiz olabilir.

RLE Sıkıştırma

- Sıkıştırma Süreci:
  - Metin: "AAAAABBBCCCCDDD"
  - Sıkıştırılmış Hali: "5A3B4C3D"
  - Ardışık tekrar eden karakterlerin sayısı ve kendisi ile temsil edilmesi.

Sıkıştırma Adımları

- Metin soldan sağa taranır.
- Ardışık tekrar eden karakterler sayılır.
- Tekrar eden karakterler için sayı ve karakter bir araya getirilir.
- Bu bilgiler sıkıştırılmış metin olarak depolanır.

Algoritma Karmaşıklığı

- RLE algoritması, girdi metni tek bir kez tarar.
- Ardışık tekrar eden karakterlerin sayısını kaydeder.
- Bu nedenle, algoritmanın zaman karmaşıklığı, $O(n)$ olarak ifade edilir.

RLE Sıkıştırma

W	B	W	W	W	B	W
B	B	B	W	B	B	B
B	B	B	B	B	B	B
W	B	B	B	B	B	W
W	W	B	B	B	W	W
W	W	W	B	W	W	W

W1B1W3B1W1
B3W1B3
B7
W1B5W1
W2B3W2
W3B1W3

Lempel-Ziv-Welch (LZW) Sıkıştırma Algoritması

- LZW, metin sıkıştırma için kullanılan etkili bir algoritmadır.
- Tekrar eden dizgileri tanımlayarak sıkıştırma yapar.
- Metin sıkıştırmada yaygın olarak kullanılan bir algoritmadır.
- Sözlük boyutu büyüdükçe performansı düşer.

LZW Sıkıştırma

- Sıkıştırma Süreci:
  - Metin: "ABABCABABCA"
  - Sıkıştırılmış Hali: "0 1 2 4 3 5"
  - Metin içindeki tekrar eden dizgilerin bir indeksle temsil edilmesi.

Sıkıştırma Adımları

- Metin soldan sağa taranır.
- İndekslerle tanımlanan dizgilerin bulunduğu bir sözlük oluşturulur.
- Sözlükte olmayan yeni dizgiler eklenir.
- Dizgiler sıkıştırılmış metin olarak depolanır.

Lempel-Ziv-Welch

A T G A T C A T G A G

code word out

0 A

1 T

2 G

3 C

4 AT 0

5 TG 1

6 GA 2

7 ATC 4

8 CA 3

9 ATG 4

10 GAG 6

2

SON